

نرې رنځ

نرې رنځ په زياتيدو-
يقيني كړي، چي تاسو په حقايقو پو هيري.

Tuberculosis - Pashto

نرې رنځ

تي بي يوه خوریدونکی ناروغی ده کوم چی په عمومی ډول په سرو، پیوسو اغیزه کوي، که څه هم دا د وجود په هرڅنې اندام اغیزه کولې شي.

اټکلأ 150 کاله آگاهو په برطانیه کنبې په ټول ټال اتو مرگونو کنبې تقریبأ یوکس دغه ناروغی له کبله مړه کیدو، خومیلادې کال 1980 لسینرې پورې د لابنه هستوگنی، او خوراک سخاک او اغیزمن تداوی له کبله دائې په برطانیه کنبې کله نه کله موندل کیدو کله چی په میلادې کال 1987 کنبې داسې 5745 معاملې وې.

خوبیا هم تي بي په بشپړه له مینحه یورلې نشوه د تیرو 20 کلونو راهسې په برطانیه کنبې ددې ناروغانو شمیر ورو ورو په زیاتیدو دې. اوس هر کال اټکلأ 7000 خلک د تي بي په ناروغی کنبې اخته کیږی. د هریو 10,000 و په آبادی کنبې فقط یوکس نه زیات.

تي بي په آسانه نه نیولې کیږی. تاسو ډیر مودې پورې د تي بي لرونکې ځنی کس سره کافي مودې راهسې په نزدې تماس کنبې وی. (د مثال په ډول، هم په عین کور کنبې اوسیدل) – لیکن هر یو کس دغه ناروغی علامو په حقله با خبر وي لدې کبله چی هغوی هر څومره زر ممکن وي تداوي ترلاسه کړیښی.

تي بي د اینتي بائیتک په نامه بلل کیدونکی خاص داروگانو سره په ټاکلی موده کنبې رغیدو وړدې.

تي بي څنگه خوريزي او آيازه پدغه رنځ کښي اخته کيديشم؟

- په غير صحي يا بيروبار لرونکي په اوضاغو کښي او سپري، چي ورکښي هغه کسان هم شامل دي څوک چي بي کوره دي يا په کنډ کپره اوده کيږي.

- په يو داسي هيواد کښي ترډير وخت پورې اوسيدلي کارکړي يا تم کړي وي، چيرته چي دتي بي شرح لوړه وي، لکه جنوب-ختيځي آسيا، وړوکي- صحارا افريقا، او په ختيځي اروپا کښي ځني هيوادونه

- کيدې شي چي دخپل ځواني په دور کښي تي بي سره مخامخ شوي وي کله چي هيواد کښي دا ناروغي زياته عامه وه

- د هغومورو پلار ماشومانو سره د چا وطن دتي بي لوړه شرح لري

- په بندي خانې کښي پاتې شوي

- ناروغي له کبله (د مثال په ډول HIV ناروغي) يا دتداوي دلياري د خپريدو دمخه نيولو توان نلري.

- د نشه ئي داروگانو يا د شرابو غلط استعمال عادت شوي وي

- د روغ پاتې کيدو لپاره زيات ونه وځري.

تي بي (نري رنځ) د يو چا څخه نېغ په هغه صورت کښي نيولي کيدې شي که دهغوي پپوسو استونې کښي تي بي وي. که څه هم تي بي هواء دلياري خوريزي کله چي هغه خلک څوک چي دغه ناروغي لري توخيږي يا پرنجيږي کله چي هغه خلک دغه ناروغي کښي اخته کيدو لپاره پدغه نري رنځ کښي ککړديو کس سره نژدي او ډير مودي پورې په تماس کښي وي. پدا ډول داسي اميد نشته چي تاسو به په بس يا ټيوب کښي په تي بي رنځ اخته شي، دمثال په ډول.

د پپوس تي بي سره هريوکس دا ناروغي خورونکي نه وي، او ترکومي چي هغوي سمه تداوي ترلاسه کوي نو هغه اکثره خلک چي دا ناروغي خورونکي وډير په چټکتيا غير خورونکي وگرځي. په عمومي ډول اټکلادوو ونيو څخه پس ترکومي چي هغوي سمه تداوي ترلاسه کوي.

کله چي هرڅوک د تي بي په رنځ اخته کيدې شي، ليکن د خلکو ځيني ډلي دنورو په مقابل په زيات خطر کښي دي. پدغو کښي هغه خلک شامل دي څوک چي:

- د خوريدونکي تي بي لرونکي کس سره په عين کورکښي پاتې شوي يا ډيرمو دي پورې ورسره نژدي پاتې شوي.

ماته به څنگه معلوم شی که زه په تېي بي کښې ککر شوم؟

که تاسو د ځنې داسې کس سره نژدې تعلق لری،
د چاچی د تېي بي رنځ تشخیص شوي او هغلته داسې
خطر شته چی تاسو هم پدغه رنځ کښې ککر کیدی
شی، نو تاسو به د تېي بي په یوې خاصې شفاخانی
کښې معائینات وکړی.

که زه تېي بي لرم، آیا زه روغیدیشم؟

هو، د تېي بي خاص اینتی بایټیک داروگانو سره
تداوي کیدی شی یو وار چی تداوي شروع شوله،
تاسو به اټکلأ دوو نه تر دڅلورو ونيو څخه پس
لښه هس کول شروع کړی. لیکن تداوي دې کم نه
کم شپږ میاشتو پورې دوام ولري. دا خبره ډیره
مهمه ده چی د تېي بي رنځ څخه رغیدو لپاره
د تداوي پوره دوره بشپړ کړی شی. که تاسو داسې
نه کوی، نو تېي بي بیرته کیدی شی چی ورباندې
عمومی داروگان اغیزه ونکړي او تداوي کول نور
گران شي. او تاسو ددې سرایت کونکي ناروغی.
نوره خطرناکه بڼه خپل خاندان او دوستانو ته
خوړولې شی.

که د تېي بي په سمه تداوي و نشوه، نو د اې ډمرگ
موجب کیدی شي.

د تېي بي ترټولو ښکاره په علامو کښې دا
شامل دي.

- پرله پسې ټوخیدل کوم چې په راتلونکی څو
ونیو کښې مخ په وړاندی نور زیات خراب شی.
- بیله د ځنې څرگند علت د وزن کمیدل
- تبه او د شپې زیاته خوله راتلل
- په عمومی او په غیر عادی ډول شتوماني او
ناجوړتیا هس کول.
- ټوخي سره وینه راتلل

دا ټولې دنورو ستونزو علامې او نښې هم کیدی
شی لیکن که تاسو دالری او اندیښنا لری، نو د خپل
محلی جراحی یا دناروغانو کتنخي ډاکټریا قابلگی
(نرسی) سره خبره وکړی، یا پیاده مزل وهونکي
NHS مرکز ته لارشی یا نیغ- په 0845 4647
نمبر NHS Direct ته فون وکړی.

(د ناروغانو حفاظت لپاره، NHS Direct نیغ
غږونه ثبتولې شی. د ټیلیفون په واسطه د غږ کولو
بیعه دمحلی ټیلیفون غږ په عین شرح اخستلې
شی.)

ما فکر کولو چی د ټي بي يو واکسين په واسطه مخه نيولې کيدې شو؟

يو واکسين **BCG** دې کوم چی خو کلونو راهسې د ټي بي په ترڅ کښې د تحفظ کولو لپاره په کار راوړل کيږي. **BCG** په ماشومانو کښې د ټي بي نور خطرناک بڼو د مخه نيولو لپاره ډير ښه کار کوي. خو بيا هم، د **BCG** واکسين په ټولو معاملو کښې د ټي بي رنځ مخه نه نيسي نو ځکه تاسو اوس هم پکار دې چې د ټي بي نښې او علامې و پيژنئ.

چا ته د **BCG** واکسين ورکولې شي؟

BCG دغو کسانو ته ورکولې شي :

- پداسې سيمو کښې ځيگېدلي يا اوسيدونکي ماشومان چېرته د آبادۍ ټي بي پېښه 40/100,000 يا زيات وي.
- هغه ماشومان د چا مور و پلار يا نیکونه چېرته چې په يو داسې هيواد کښې ځيگېدلي يا راغلي د آبادۍ ټي بي پېښه 40/100,000 يا زيات وي.
- پخوا واکسين نه وهونکي نوي ليرېدونکي چې ډير زيات ټي بي لرونکي هيوادونو څخه راغلي وي.

په کومه بله طريقه د ټي بي مخه نيولې کيدې شي؟

پدغه هيواد کښې د ټي بي د خوریدو مخه نيولو لپاره تر ټولو مهمه او اغيزمنه لپاره هر څومره چی زر ممکن وي دغه ناروغۍ لپاره د خلکو تشخيص وکړيشی او دا خبره يقينی کړي چی هغوی د سم تداوی پوره دوره بشپړه کړي. هم ځکه د خبره دومره زيات اهميت لري چی ناروغۍ په حقله پوه شی.

زه بهر ځم، آیا زه د يو **BCG** ستن وهلو ضرورت لرم؟

که تاسو په يو داسې هيواد کښې سفر، اوسيدو يا کار کولو لپاره ځئ. چېرته چی د يو مياشت نه زيات وخت راهسې د ټي بي شرح لوړه ده، نو دا خبره اهميت لري چی تاسو له ټي بي څخه ساتلې یاست. د خپل ډاکټر جراحی مرکز يا په شفاخانې کښې صلاح واخلي.

ټي بي د شميرنې حقائقو په دوسيه کښې

- ټي بي اټکلأ کم تر کمه 4000 کلونو راهسې شته. د مصر موميای ددغه ناروغی علامې ښائي.
- اټکلأ 2 بليون خلک (د نړی اټکلأ دريمه برخه آبادي) د ټي بي میکروب سره ککړ دي. او لدې امله د خپل ژوندانه په هر ځنې وخت د فعال ټي بي د رامینځ ته کيدو په خطر کښې دي.
- د نړيوال روغتيا سازمان (WHO) دا اټکلې چی په گردې نړی کښې، هر کال، اټکلأ 9 مليون خلک د ټي بي په رنځ کښې ککړ کيږي.
- ټي بي له کبله هر کال اټکلأ 2 مليون مرگونه کيږي. ملاریا او HIV سره دايې د ټولونه زيات خوریدونکې په ناروغيو کښې يوه ده کوم چی په نني نړی کښې چيلنج وړاندې کړې.
- په وړوکې-صحارائې افريقا کښې، HIV وي سرايت کونکي ناروغی خلک نور زيات حساس جوړوی چی د ټي بي رنځ ولري
- په برطانیې کښې په مجموعی ډول، ټي بي ميلادي کال 1980 لسيزې راهسې اټکلأ 30 فيصده زيات څخه 7000 معاملوته ورجگ شو.
- په لندن کښې، د ټي بي معاملو شمير ميلادي کال 1980 لسيزې راهسې دوه چنده شوې، کوم چی په يو کال کښې اټکلأ د 3000 معاملوته رسي.
- په برطانیه کښې، موثر خدماتو ته دښه رسيدنی له کبله، له ټي بي څخه مړينه ډيره کمه ده.

تي بي - ځني عمومي انديښنې

ولي د ښوونځيو BCG پروگرام ودرولي

شوکه ټي بي په زياتيدو ده

د ټي بي نوعيت د هغې راهسې ډير زيات تبديل شوي. د کله راهسې چې دی کال 1953 کښې په ښوونځيو کښې د BCG پروگرام معرفي کړې شوې و او له ټي بي څخه په ډير کم خطر د ماشومانو واکسين وهلو هيڅ قضاوت نشته. نوې پاليسي هغه خلکو ته BCG ورکوي څوک چې هر څومره چې زر ممکن وي په ژوندانه کښې له واکسين څخه د زيات گټې ترلاسه کولو امکان لري کله چې واکسين ډير اغېزمن دي. (د نور زيات معلوماتو لپاره د روغتيايي شعبي د ټي بي حقائيقو پاڼه وگورئ)

ټي بي او ليردونه

دا خبره رښتيا ده چې پدغه هيواد کښې ټي بي ناروغۍ سره تشخيص کړې شوي. نيمونه زيات خلک په بهرنيو هيوادونو کښې ځېگېدلي و خو يواځې ليردونه. د ټي بي په معاملو کښې د اوسني زياتوالي تشریح نه کوي. اټکلاً څلوېښت فيصده خلک چې په بهرنيو هيوادونو کښې ځنگيدلي څوک چې پدې هيواد کښې ټي بي ناروغۍ رامینځ ته کوي دلته څه د پاسه لس کلونو راهسې او سپرې. دولس روغتيا د ساتلو تر ټولو مهم عمل دا خبره يقيني کولو ده چې د ټي بي ناروغۍ او رنځ ټولي معاملې په چټکه تشخيص شي او په بشپړه تداوي شي.

په برطانيې کښې او سيدونکي اکثره خلک هيڅ کله د ټي بي په ناروغۍ کښې اخته نشي. کله چې دا خبره اهميت لري چې خلک دې د ټي بي ناروغۍ علامو په باب پوه شي، او پدې خبره پوه شي چې ټي بي څنگه خورېږي او ددې څنگه تداوي او علاج وشي، دا خبره مهمه ده چې خلک ئې ځان ته او خپل خاندانونو ته ريښتوني خطر درک کړي.

عمومي ترانسپورت او چارچا پيره عمومي ځايونه

عمومي ترانسپورت په کار راوستل او په خپل هره وځ کارباندي تلل تاسې په زياتيدونکي اندازه د ټي بي په ناروغۍ کښې اخته کيدو سره نه مخامخ کوي.

په ښوونځيو کښې ټي بي

دائې ډير کم دي ليکن ډير زيات تشويش را ولاړولی شي. د ټي بي ناروغ ماشومان ډير په مشکله دا رنځ خپروي. ماشومان دسرو ټي بي لرونکي بالغ کسانو څخه پدغه ناروغۍ اخته کېږي. که يو ماشوم په ښوونځي کښې د ټي بي ناروغۍ لرلو سره مخي ته راغلی نو بيا دا خبره يقيني کولو په خاطر پوره تحقيق وکړې شي چې نور څوک ئې پدې ناروغۍ کښې خوندې اخته او ددغه ناروغۍ سرچينه معلوم کړيشي. سرچينه په عمومي ډول يو نژدې فاميل غړې يا عين کور څخه يو څوک وي. که د مامورينو يو بالغ غړې خور پدونکي ټي بي لرلو سره وموندلې شو نو بيا محلي عمومي روغتيايي صلاح نه پس د ماشومانو تحقيق او معائينات وکړيشي.

نور معلومات

د ځان ساتلو په خاطر د نورو معلوماتو لپاره، تېي بي پر ضد، ستاسو خاندان او دوستان، رابطه لرلی شی:

NHS Direct په *0845 4647 یا خپل ډاکټر یا تېي بي الرټ سره خبره وکړی.

*د ناروغانو تحفظ لپاره، NHS Direct ته ټول غږونه او پوښتنې ثبتولې شی. په ټیلیفون غږ لپاره محلی غږ په شان پیسې اخستلی کیږي.

TB Alert (تېي بي الرټ)

22 Tiverton Road
NW10 3HL

فون: 0845 456 0995

ای میل: info@tbalert.org

ثبت شوي خیراتی سازمان نمبر: 107 1886

تاسو پدې هم تماس لرلی شی.

www.immunisation.nhs.uk

www.dh.gov.uk

www.tbalert.org

www.hpa.org.uk

NHS Direct داخلي فعالیت – په ریموت کنټرول

داخلي فعالیت تنه په تخته کولو د روغتیا

معلوماتی خدمات ترلاسه دي.

دا لاسی پاڼه په وېب سائیت

www.immunisation.nhs.uk په پورتنی ژبو کښې

ترلاسه دي.

نري رنخ

نري رنخ په زياتيدو-

يقيني كړي، چي تاسو په حقائقو پو هيري.

ددې پاني نور نقلونه لدې ځاي څخه ترلاسه كيدې شي:

Department of Health Publication

(د روغتيا څيړولو شعبه)

فون: 08701 555 455

اي ميل: dh@prolog.uk.com

ټېكسټ فون (د كوچني مخابره استعمالونكو لپاره)

0870 0102 870 د كون خلكو لپاره

سهار 8 بجونه ماښام 6 بجو پوري دوشنبې څخه ترد جمعي

خوندي كولو په حقله نورو معلوماتو لپاره

ځمونږ دغه وېب سائيټ وگوري

www.immunisation.nhs.uk